

פרידת אברהם ולוט

"הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה". אונקולוס תרגם: אם את לצפונא אנא לדרומא ואם את לדרומא אנא לצפונא. פרוש הדבר, שאברהם הציע ללוט לחלק את הארץ. אם לוט יבחר חלק צפוני אז אברהם יבחר חלק דרומי ולהפך. ואם הם עמדו, נניח, צפונה מירושלים ולוט היה בוחר חלק דרומי, אז אברהם היה מפסיד את ירושלים. וכן אם היו עומדים דרומה מירושלים ולוט היה בוחר חלק צפוני. וזה כלל לא יתכן כי חשיבות ירושלים היתה ידועה לכל. שם הקריב נוח ושם היה מכהן מלכיצדק מלך שלם, הוא שם בן נוח. וראה רש"י על הפסוק "במה אדע כי אירשנה" (בראשית ט"ו ח') ששאל באיזה זכות יתקיים בה זרעו- אמר לו הקב"ה בזכות קרבנות. וברית בין הבתרים לפי סדר עולם היתה חמש שנים לפני לך לך. מכאן מוכרח שהם עמדו בירושלים. ואברהם הציע ללוט לחלק את הארץ לאורך ציר סימטריה של בית המקדש. (הערה: מכאן גם נתן להסיק שעי ובית אל היו בירושלים, עי בצד מזרחי של הר הבית העתידי מפסגת הר הזיתים ומערבה ובית אל בצד מערבי).

היכן בדיוק עמדו אברהם ולוט? "וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן" (בראשית י"ג י'). המקום היחידי על ציר הבית ממנו נתן לראות אזור ים המלח נמצא בפסגת הר הזיתים. מכאן שהם עמדו בפסגת הר הזיתים ולוט הביט מזרחה. קיים שם אתר מפורסם- כנסית העליה.

"ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן וכו'". נראה שבחירה זאת היתה כנגד הצעת אברהם לחלק את הארץ. ולוט בחר בערי הככר לא רק כמקום מושבו אלא בתור קנין קרקע. ומה שכתוב "ויסע לוט מקדם", לא שנסע ממזרח מערבה אלא "הסיע עצמו מקדמונו של עולם" (ראה רש"י שם) כמו אנשי דור הפלגה, כי דחה את הצעת אברם להיות שותף בבית המקדש.

ואחר כך כתוב "ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום" (שם, י"ב). מדוע הכתוב מודיענו היכן ישב בדרך לסדום? ונראה שבא לרמוז שהוא ישב בערי הככר דוקא, כדי לקנות את המקום.

כנגד "וישא לוט את עיניו" נאמר אצל אברם "שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה". וכנגד "ויסע לוט מקדם" נאמר "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה" (לוט) עד סדום" נאמר "ויאהל אברם ויבא וישב באלני ממרא אשר בחברון וכו'". לכן נראה שמהלך אברהם היה לצורך קניין הארץ כנגד מהלך של לוט לצורך קנין ערי הככר.

אבל לא ברור איך אברם קיים את הציווי "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה". האם הלך מירושלים לצפון הארץ ואחר כך מערבה ודרומה ומזרחה וחזר לירושלים? כתוב רק "ויאהל אברם ויבא וישב באלני ממרא וכו'".

במאמר קצר זה נביא חשבון מאלף לגבי מהלך אברם. נדמה מהלך אברהם למהלך של לוט, שניהם לצורך קניין הארץ. במאמר על [מלחמת ארבעה המלכים](#) (פרק ג') חשבנו את מקום

ערי הככר. כל עיר היתה 10 על 10 מיל והם נמשכו אחת אחרי שניה דרומה מעין גדי. לוט האהיל עד סדום ובדרכו עבר ארבע ערים: צביים, אדמה, עמורה וסדום. סה"כ 40 מיל. לעומת זאת אברהם הלך ממקום עמידה שלו דרומה עד כנגד חברון לקיים "קום התהלך בארץ לארכה". ואחר מערבה לברון לקיים "ולרחבה".

כדי לעשות חשבון מרחקים יש להתבונן בשרטוט. נקודה o היא מרכז קדש הקדשים. נקודה d היא מקום של אוהל אברהם בחברון. במאמר פרשת חי שרה (סעיפים ד' וה') העמדנו אוהל אברהם בחברון במרחק 30 מיל ממרכז ק"ק, 23.5 מעלות מערבה מן הדרום. נקודה a בשרטוט היא מקום עמידה של אברהם בהר הזיתים. היא נמצאת בגבול מזרחי של הר הבית העתידי של 3000 על 3000 אמה (יחזקאל מ"ב ט"ז-י"ט), בקו רוחב של מרכז ק"ק. נקודה זאת נמצאת 1500 אמות הארץ (של 51 ס"מ) מזרחה ממרכז הר הבית (ראה שרטוט הר הבית נקודה c). מרכז הר הבית נמצא בפתח מזרחי של חצר החיצונה של מקדש שלישי (ראה שרטוט מקדש שלישי). פתח זה לפי חשבוננו נמצא 286 אמות מזרחה ממרכז קדש הקדשים. כיצד? ממרכז ק"ק עד פתח האולם 10 אמות של חצי רוחב ק"ק, 2 אמות טרקסין (כך יהיה בבית שלישי), 40 אמות אורך ההיכל, 22 אמות מהיכל עד פתח האולם (כמו בבית שני), 100 אמות חצר פנימית, 6 אמות רוחב הכותל, 100 אמות חצר החיצונה, 6 אמות רוחב הכותל. על כן נקודה a נמצאת $1786=1500+286$ אמות או $1786/2000$ מיל מזרחה ממרכז ק"ק.

נחזור לשרטוט הראשון. מנקודה a אברם הלך דרומה עד נקודה b בקו רוחב אוהל שלו d. קטע ab שווה $27.5118=30 \cos 23.5$ מיל. מנקודה b אברם הלך מערבה עד גבול מזרחי של שדה המכפלה בנקודה e. במאמר על פרשת חי שרה (סעיף ב') הראנו ששדה מכפלה היה רבוע בשטח 600,000 אמות התורה של 48 ס"מ. לכן צד הריבוע היה 371.80 מ' או 0.3645 מיל (כל מיל שווה 2000 אמות הארץ של 51 ס"מ). ריבוע זה היה צמוד ממזרח לאוהל אברהם. המופת הוא שמרכז קבר אבות נמצא בדיוק בגבול מזרחי של הריבוע. לפי סברה שלנו מהלך של אברם לא כלל את רוחב שדה המכפלה כי הוא עתיד היה לקנות אותו בכסף מלא. מכאן מקבלים חשבון

$$be=bd-de=30 \sin 23.5+oa-de=30 \sin 23.5 +1786/2000-0.3645=12.491$$

$$ab+be=27.5118+12.491=40.0028 !$$

כלומר, אברם עשה קנין הארץ 40 מיל כנגד קנין של לוט. ויש כאן דיוק מדהים עם מספר קטן ביותר של אפשרויות "משחק" (כגון להעמיד נקודה a בגבול מזרחי של מגרש 50 אמה הנוסף על הר הבית או לכלול את רוחב שדה המכפלה).

ויש עוד לציין שלפי חשבוננו במאמר על גבולות הר הבית (פרק 8.1) אברם ולוט עמדו בהר הזיתים על ציר בית מקדש ראשון או שני אשר היה מכוון 6 מעלות צפונה מן המזרח ואילו נקודה a נמצאת על ציר בית מקדש שלישי אשר יהיה מכוון בדיוק מזרחה. וי"ל שאברם עשה קנין שיועיל לעתיד לבוא.

ומה קשר בין הליכה זאת לקניית הארץ? יש שני קניינים העיקריים: קנין הר הבית וקנין שדה המכפלה. אברהם בהליכה שלו חיבר בין שני שדות אלו. ואחר כך הוא השלים קניין בפועל של שדה המכפלה ודוד השלים את קניין הר הבית. (הערה: יש חשבון מדויק שלפיו דוד קנה ב-600 שקל זהב של תורה ו-50 שקל כסף של בית ראשון (שהם 2/3 שקל של תורה) את שטח הר הבית של 3000 על 3000 אמה כולל מגרש 50 אמה סביב).

חשבון מרחקים שערכנו תקף במישור. אבל לפי חשבון על גבי כדור הארץ מקבלים מספרים קצת שונים: מרחק לאורך שוה **27.5188** מיל ולרוחב **12.4933** מיל וסכום **40.012** מיל. הבדל לא משמעותי.

שרטטנו מסלול אברם ולוט על גבי [מפת גוגל הארץ](#). אחרי התקנת [Google Earth](#) נתן לראות את המסלול דבוק לכדור הארץ.

כתוצאה מהפיכת סדום ועמורה, לוט הפסיד את קנינו. ובבוקר ההפיכה הוא הלך 10 מיל ממרכז סדום למרכז צוער כדי לקנות את צוער. אבל אברהם הקדים אותו והלך כ-5 מיל מחברון אל מקום התצפית (בבני נעים) ובחזרה כדי להתפלל על סדום ועל לוט. לכן בני ישראל זכו שצוער נכלל בגבולות הארץ.

ונראה שאברם קיים את ציווי הליכה בארץ לאורכה ולרוחבה גם כפשוטו. כיצד? בזמן שהוא רדף אחרי ארבעה המלכים הוא עבר לאורכה מחברון עד בעל בכ ואחר כך חזר דרומה לסוכות. ושוב הלך לרוחבה מסוכות עד ירושלים (ראה מאמר [מלחמת ארבעה המלכים](#) פרק ה' ופרק ז'). ואחרי הפיכת סדום ועמורה הוא נסע דרומה ארצה הנגב עד באר לחי ראי (בין קדש ובין שור) ואחר כך צפונה לגרר (בראשית י"ט א').